

Nová krev

(Činohra Národního divadla ve 21. století)

MgA. Daniel Špínar

„Divadlo a jeho fungování je vždy definováno konkrétními lidmi, kteří ho dělají.“

7. prosince 2014

OBSAH

1. ÚVOD/MOTIVACE -----	3
2. PROVOZ -----	4
2.1 Na co chci navazovat -----	4
2.2 Umělec jako manažer -----	4
3. UMĚLECKÉ SMĚŘOVÁNÍ DIVADLA -----	6
3.1 Dramaturgie -----	6
3.1.1 Historická budova ND -----	6
3.1.2 Stavovské divadlo -----	7
3.1.3 Nová scéna -----	7
3.2 Koncept stálých režisérů -----	8
3.3 Dramaturgický tým -----	9
3.4 Okruh stálých spolupracovníků -----	10
4. HERECKÝ SOUBOR -----	10
5. DALŠÍ ÚKOLY ČINOHRY ND -----	11
5.1 Nová hra -----	11
5.2 Diváci -----	12
5.2.1 Vzdělávací činnost -----	12
5.2.2 Hledání nového diváka -----	13
5.2.3 Divadlo jako otevřený prostor -----	13
5.3 Divadelní klub -----	13
5.4 Zahranichní spolupráce -----	13
6. EVALUACE -----	14
7. ZÁVĚR -----	15
PŘÍLOHA – Životopis D. Špinar -----	16

1. ÚVOD/MOTIVACE

Kandidaturu na post uměleckého ředitele Činohry ND jsem přijal z několika důvodů. Byla to především **potřeba provozně, umělecky i lidsky zakotvit** a věnovat svou práci a energii jednomu divadelnímu prostoru, se všemi jeho specifiky, krásami i úskalími, a konkrétním lidem, kteří v něm působí.

Dalším důvodem, neméně podstatným, je moje **inklinace k tvorbě na velkých scénách**. Rád a často pracuji ve velkých kamenných divadelních budovách a „zlaté portály“ vnímám jako přidanou hodnotu než jako překážku. Jsem přesvědčen, že mám nejen cit pro mizanscénu velkého jeviště, ale dokážu vnímat i genius loci takového prostoru. S tím souvisí i povaha mé tvorby, která se vyznačuje **výrazným jevištním gestem, spektakulárností, expresivitou** a silnými metaforickými obrazy.

Zároveň je pro mne vždy **klíčový text**. Je základem a východiskem každé mé inscenace. Baví mě práce s českým jazykem a jeho poetikou. Rád vyprávím příběh, vyhledávám tedy dramata se začátkem, středem a koncem, postavená na **nosných dramatických situacích**. Přitahují mne velcí hrdinové dramatické literatury - zvláště v dnešní době krize hodnot je potřeba se jimi skrze vyprávění jejich příběhů důkladně zabývat.

A tím se dostávám k tomu vůbec nejpodstatnějšímu: k herci. **Herec je vždy nejdůležitějším článkem mých inscenací**. Práce s hercem je tím, co mě na mém povolání baví skutečně nejvíc. Proto už dlouho zcela logicky toužím **kontinuálně pracovat s konkrétním hereckým souborem, pěstovat jej, úkolovat, kultivovat a tematizovat**. Myslím, že jako vystudovaný herec svému herci rozumím. Dokážu mnohem lépe vnímat jeho lidské i herecké potřeby a uvažovat nad jeho dalším vývojem. Zároveň v sobě vnímám silné **pedagogické sklony**, i proto jsem přijal nabídku vyučovat činoherní herectví na DAMU.

Zásadní roli v mé kandidatuře sehrál i fakt, že jsem byl **v ND od srpna angažován jako kmenový režisér Činohry a vytvořil zde v průběhu sedmi let již pět inscenací** (Egon Bondy *Návštěva Expertů*, Marguerite Durasová *Anglická milenka*, Ernst Lubitsch *Být či nebýt*, bratři Čapkové *Ze života hmyzu* a William Shakespeare *Othello, benátský mouřenín*). Mám k tomuto prostředí a k lidem, kteří zde pracují, vypěstovaný silný vztah, proto mi není lhostejné, jakým směrem se Činohra ND bude v příštích letech ubírat. Jak provozně, tak umělecky.

Tyto výše zmíněné tendence, zkušenosti v ND v rámci přípravy inscenací a především **možnost pozorovat skutečně zevnitř**, jak tento divadelní kolos a jeho každodenní život funguje, ze mne dělá kandidáta, který může zodpovědně prohlásit, že tuší, co jej v této nelehké funkci čeká. A mohu ještě doplnit, že jsem velmi **spolehlivý, komunikativní, mám silnou vůli, energii, patřičnou vášeň a jsem zcela bez závazků**.

2. PROVOZ

2.1 Na co chci navazovat

Když v roce 2002 do ND **nastoupil ve svých 37 letech** současný umělecký šéf Činohry Michal Dočekal, přinesl do divadla jednoznačně **čerstvý vítr**. Přijal do souboru silné hráče své generace, Činohra ND se s jeho poetikou vydala **modernějším směrem**. Hledal nové možnosti v komunikaci s divákem skrze marketing a PR, cítil prostory a nároky velkého kamenného domu, spolu se svým týmem nasazoval velká klasická dramata i současné hry a ke spolupráci na inscenacích zval kvalitní režiséry zvučných jmen.

Vedle toho vytvářel i **prostor pro alternativnější platformy**, jako byl Projekt Bouda, zaměřující se na mladší a progresivnější diváky, který umožnil jako protipól k velké činohře představit odvážnější dramaturgické, režijní a herecké koncepty. Odvážil se uvádět nejsoučasnější hry (zásadní byl jeho důraz na soudobou domácí dramaturgiu) i za cenu omezeného počtu repríz. Kritická i divadelní obec tento razantní vstup a změny vnímala velmi pozitivně. (V roce 2003 bylo ND dokonce nominováno na Cenu Alfréda Radoka za divadlo roku, v roce 2004 obdržel Michal Dočekal Cenu Českého literárního fondu za Projekt Bouda 2003 a jeho inscenace hry Elfriede Jelinekové *Co se stalo, když Nora opustila manžela* získala v roce 2010 Cenu Josefa Balvína.)

Tyto dlouholeté tendence se zúročily v podobě **hostování Činohry ND na mnoha evropských a světových jevištích** (Činohra mj. poprvé hrála v Koreji a v Kolumbii). Tím Činohra ND přestala být divadlem lokálním a zapsala se hlouběji do povědomí a kontextu evropského divadla. Vnímám jako nutnost a povinnost na všechny tyto úspěchy navázat, udržet vybudovanou prestiž a **nadále prohlubovat komunikaci s okolním divadelním světem**.

2.2 Umělec jako manažer

Národní divadlo je **největší a nejvýznamnější divadelní institucí v zemi** a proto je i **provozně a umělecky nejsložitější**. Sama Činohra ND působí ve 3 rozdílných budovách, vytvoří až 8 premiér za sezonu a během této své hlavní činnosti vyprodukuje také mnoho dalších nadstandardních aktivit (eventy, dílny, výstavy, piazzeta, výročí atd.). **Umělecký ředitel Činohry ND musí být tedy kromě výrazného umělce především výborný manažer!** Musí nejen vědět, co chce – mít vizi, kam chce divadlo umělecky vést, ale musí také znát způsob, jak toho v nelehkém provozu ND efektivně dosáhnout. Jsem přesvědčen, že **funguje-li provoz, jde umění lépe!**

Umělecký ředitel Činohry ND **hospodaří s velkým objemem peněz**, rozděljuje milionové částky a musí vědět, kde lze ušetřit a do čeho je naopak potřebné investovat. Má tak obrovskou **zodpovědnost** a každé špatné rozhodnutí stojí instituci ND nemalé peníze. Pro zdravé fungování instituce je proto zásadní především **pečlivé a správné plánování**. K tomu je nezbytně nutné znát dokonale provoz svého divadla - **respektovat kapacity personální i provozní**. Za své

působení v ND jsem byl svědkem řady situací, kdy se při zásadních rozhodnutích tyto aspekty nezohlednily a následky byly velmi bolestivé.

Umělecký ředitel **pracuje s lidskými zdroji**. K tomu, aby pracoval dobře, musí především **soustavně komunikovat**. Musí umět citlivě naslouchat, musí být ale zároveň vždy jasným velitelem. Měl by se **obklopit pracovitými a inteligentními lidmi** a měl by těmto lidem **umět všechny své myšlenky a počínání srozumitelně vysvětlit**. Musí ve své pracovní morálce **jít příkladem**, musí umět **odhadnout schopnosti** svých spolupracovníků a musí je dokázat **správně úkolovat a motivovat**. Toto se týká nejen interních zaměstnanců, ale i externích umělců.

Především kancelář Činohry ND představuje prodlouženou ruku uměleckého ředitele ve věcech provozních. Tato buňka má za svůj největší úkol **správně komunikovat mezi sebou, celým divadlem a konečně i s veřejností**. Její zaměstnanci musí také dobře rozumět problematice a fungování celého divadla, aby mohli spolu s uměleckým ředitelem dobře **plánovat, organizovat, kontrolovat** a plnit úkoly spojené s každodenním provozem. Nejhorším nepřítelem je neinformovanost – pravá ruka musí vědět, co dělá ruka levá!

Umělecký ředitel musí **za své divadlo dýchat!** Musí investovat svůj čas, musí **být fyzicky přítomný**. Musí správně **reprezentovat** navenek celý organismus (budovu, soubor i jeho inscenace). Musí být **vstřícný a komunikativní**. Musí být **schopný** efektivního, byť třeba i nepopulárního, **rozhodování**. Musí **milovat svůj soubor**, starat se o něj a myšlenkově a profesně jej rozvíjet. Musí **potlačit své ego**. Musí **se starat o svou diváckou obec**, naslouchat jí a zároveň ji skrze dramaturgii titulů a umělecké zpracování inscenací **kultivovat**.

Právě takovým uměleckým ředitelem chci být. Kromě své zkušenosti s provozem ND **jsem připraven uplatnit a rozvíjet na této půdě své středoškolské vzdělání v oboru managementu a podnikatelského projektu**.

Otázka běžného provozu Činohry ND je v současné chvíli také neoddiskutovatelně spjata s nově vznikající organizační strukturou, jejímž páteřním článkem je ředitel budov ND. **Vítám zavedení funkce ředitele budov jako úvod k rozsáhlejší transformaci ND** - je to pozitivní krok k většímu osamostatnění Činohry ND a především k vymanění z nefunkčního, nepružného systému směrem k moderně fungujícímu divadelnímu domu. Chci komunikovat a spolupracovat s ředitelem budov na základě svých dosavadních praktických zkušeností s provozem inscenací ve všech třech budovách ND. **Chci důsledněji plánovat tituly a inscenace s ohledem na kapacitu souboru a především na technické možnosti všech tří budov a jejich zázemí**.

3. UMĚLECKÉ SMĚŘOVÁNÍ DIVADLA

3.1 Dramaturgie

Dramaturgie Činohry ND se potýká se dvěma zásadními premisami, které představují jednak její výhody, ale zároveň též nepopiratelná břemena, či lépe řečeno: apriorní závazky.

Tou první – ideovou – je **chápání Činohry ND jako divadla s posláním**. První ředitel ND F. A. Šubert kdysi napsal: „*Dramatické umění české, vstupujíc do posvátných prostor Národního divadla, vchází do něho jako do země zaslíbené, do země Kanaán... Ve chvíli tak veliké právem se žádati může na nás slib, že společně a všemi silami se o to přičiníme, aby Národní divadlo bylo skvělé nejen svou budovou, nýbrž zvláště pěstováním umění, pro které jest určeno...*“ Dědictví národního obrození a koncept divadla jako kultivační, vzdělávací služby došel za sto třicet let existence ND značného posunu, nicméně jisté dědictví – které v žádném případě nepovažuji za obtíž! – tu existuje a v následujících desetiletích jistě existovat bude.

Druhou premisou – uměleckou – je apriorní očekávání, že Činohra ND bude ve všech ohledech tím prvním divadelním domem v zemi. Domem, který **určuje divadelní jazyk a ve všech ohledech působí jako jakýsi vzor**, meta.

3.1.1 Historická budova ND

Domnívám se, že idea tradice musí klíčově ovlivňovat dramaturgické směřování Historické budovy ND. V tomto domě – jako snad v posledním vůbec u nás – se mají realizovat „divácká očekávání“ **velkého divadelního, uměleckého zážitku**. Genius loci velkého, důstojného „svatostánku“ mám v plánu propojit s **velkou dramaturgií s důrazem na klasické tituly**. Při vědomí, že budova ND pojme bezmála tisíc diváků (a na činohru se tu měsíčně nabízí až deset tisíc míst), je nutno přizpůsobit dramaturgický plán diváckému hledisku.

Kromě **pátečních titulů světové a české dramatiky** v moderním inscenačním duchu bych zde usiloval o uvádění **dramatizací velké světové (ale i české) prózy**. Nemíním v žádném případě resuscitovat dnes neživotné hry, spíš pátrat po ověřených autorech a jejich hrách aktuálně rezonujících s dneškem, případně otevírajících témata blízká i dnešní době. Rád bych do Historické budovy vrátil hry, které považujeme za klasiku, ale přímo v této budově se nikdy nehrály, případně bych usiloval o nové dramaturgické přístupy ke hrám stávajícím. Ve výsledku by nasazování titulů (a výběr režisérů) bylo vedeno touhou nezklamat diváka, který do Historické budovy přichází s velkým očekáváním mimořádného divadelního zážitku.

Po zkušenostech práce na této scéně mohu zodpovědně prohlásit, že **apriorní provokace do Historické budovy nepatří**. Historická budova funguje jaksi vyňata z celku ostatních scén co do diváckého vnímání, očekávání na ni kladená jsou zcela jiná, a tomu je třeba přizpůsobit jak výběr titulů, tak i jevištní realizaci. Nejde o produkci konzervativní, i zde mají vznikat velké, moderní inscenace, nicméně s důrazem na diváckou obec, která sem chodí nejen na představení jako

takové (za konkrétním titulem, hercem), ale jako na „zážitek“ mnohem komplexnější. K návštěvě tak neodmyslitelně patří i „kameny“ a „Hynais“ – to je potřeba **respektovat a ctít**. Jinými slovy – zboříme-li tradiční představu o dramaturgii ND, nepodaří se nám přitáhnout nové, mladé, otevřené diváky, ale vyprázdníme hlediště. Cílem je udržet si konzervativněji laděnou veřejnost – a mladší diváky přesvědčit, že Historická budova je „museum“, do něhož stojí za to chodit, protože nabízí moderní umění.

3.1.2 Stavovské divadlo

Stavovské divadlo je ve srovnání s Historickou budovou ND doslova „komorním“ prostorem, pojme cca 660 diváků, působí menším dojmem, přesto i toto divadlo (i vzhledem ke své historii) vyvolává značná divácká očekávání.

Jako velká, technicky vybavená scéna je StD **ideálním místem pro moderní činohru** v nejlepší slova smyslu – tato budova dokonale umožňuje realizovat **současnou scénografii, neskromné uchopení prostoru a zároveň občasný dramaturgický risk**. Je to divadlo vhodné jak pro uvádění moderní klasiky, která by se v Historické budově mohla jednoduše ztratit, tak i současných her, jejichž uvádění může přinášet nejistotu. Stavovské divadlo by mělo být **páteřní scénou Činohry** – představuje ideální prostor velkého divadla bez zásadních limitů. Zároveň je to prostor, který by měl usilovat o přitáhnutí většího počtu diváků; myslím si však, že moderní činohra může představovat pro diváky **velké lákadlo**.

Je to místo, kde se může realizovat odvážnější program, první scéna bez limitů Historické budovy, zároveň s (relativně) velkými technickými možnostmi. Je to místo pro svobodnější, odvážnější dramaturgii, i za cenu omezeného počtu repríz – vedle divácky spolehlivějších titulů zde lze uvádět nové hry domácí a české anebo hry s malou inscenační tradicí. Na rozdíl od „zlatého výkladu“ může začít fungovat jako divadlo, kam se nebojí chodit **i mladší nebo náročnější diváci**.

3.1.3 Nová scéna

Novou scénu považuji v současné chvíli za nejméně využitý prostor Činohry ND, což jistě souvisí i s tím, že ji Činohra „získala“ relativně nedávno. Osobně NS chápou jako bránu do ND – **místo, přes něž by do ND mělo zamířit mnohem víc nových diváků**. NS je veřejností zatím vnímána především jako jakýsi appendix, scéna na ND de facto nezávislá, z poloviny stagiona, kde je možno kromě jiného vidět i činoherní představení. Tento postoj je třeba definitivně změnit, označit NS jednoznačně za jednu ze scén ND a v tomto duchu také pracovat. Vzhledem k otevřenosti celého prostoru (pokladna v budově, kavárna s celodenním provozem, mezipatro využívané jako galerie) představuje NS způsob, jak se otevřít a jak přilákat mladé diváky (kteří, jak věřím, odtud časem zamíří do StD, případně dokonce do HB). NS má potenciál diváka „odnaučit se bát ND“, zejména pro mladé trochu oslabit nimbus „zlatých portálů“ – což souvisí kromě zmíněné otevřenosti i s přirozenou architekturou NS.

Na Nové scéně bychom měli na diváky cílit zejména **nejsoučasnější dramaturgií**, která může stát kdesi na hranici projektové dramaturgie, je to scéna „otevřená otevřenému“, místo experimentu – konzervativní divák sem stejně nechodí a s mladšími generacemi můžeme jenom získat. Inscenace zde uváděné mohou být scénograficky méně náročné (i za využití multimédií), zároveň by bylo lze počítat s menším počtem repríz, s mezinárodními projekty atd. – cílem je zkrátka proměnit ji v **živý dům**. Může být prostorem, kde Činohra ND nejodvážněji naplňuje svoje poslání nabízet místo pro tvůrce, kteří v odpovídajících podmínkách **rozdvíjejí metody, posouvají divadelní práci blíž evropskému kontextu, i za cenu odklonu od klasické činohry dvacátého století**. Věřím, že plánovaná rekonstrukce, která je naprosto nevyhnutelná, z NS udělá prostor, který bude zmiňovanému programu vyhovovat přímo ideálně.

3.2 Koncept stálých režisérů

Jedním z nejnáročnějších úkolů při vykonávání funkce uměleckého ředitele Činohry ND je především **udržení konzistentnosti provozního a uměleckého směřování** celého aparátu.

Nejvýrazněji se do povědomí diváků zapíše divadlo se **silným osobnostním rukopisem** – zejména režijně-dramaturgickým, ale ostatně i hereckým. Styl práce, jevištní rukopis, to je zpráva o divadle, která zůstává, to je značka, která láká diváky, to je možnost, jak divadlo jasně označit, a s takovou značkou pak také pracovat. Činohra ND prostě musí mít – navzdory tomu, že se realizuje ve třech budovách – svou **čitelnou tvář**.

V současné době, tak, jak je systém nastaven, je situace poměrně **těžko udržitelná**. Ohlídat provozní a myšlenkové směřování Činohry ND je velmi obtížné, uvědomíme-li si, že **při produkci až 8 premiér za sezonu jich valnou většinu z nich připravují hostující režiséři**. Hostující režisér nezná zákulisí ani dlouhodobější cíle divadla a v obsazování herců dokáže být někdy (třebaže nezáměrně) necitlivý. Není se čemu divit, zajímá ho pouze konkrétní inscenace, na jejíž přípravě se podílí, chce si tzv. urvat to, co sám pro sebe považuje za nejlepší. Kvůli tomuto přístupu se tým, který v divadle pracuje jako insider, a především soubor, který v divadle roste řadu let, dostává do svízelné situace. Externí režisér, který si často přivádí i řadu hostujících herců, se tak stává realizátorem svých vizí oddělených nezřídkou od potřeb a možného směřování divadla, nenapojen téměř vůbec na dramaturgii ND, **přestává být organickou součástí Činohry**, anebo se jí vůbec nikdy nestane.

Hegemonie režijního výběru nad dramaturgickým směřováním a péčí o soubor jako by v poslední době převážila – a poškodila tak do značné míry jak stav dramaturgie, tak i souboru. Setkání s různými styly práce může být pro herce jistě obohacující, ale jenom v případě, že má vytvořenu jakousi základnu a na hostujícího režiséra je připraven. Putuje-li od jednoho režiséra k druhému, od jednoho stylu k druhému, riskuje vedení, že se herec jaksi ztratí, osobnostně i profesně. A především se vytratí radost a sebevědomí, tak důležité aspekty pro plodnou hereckou práci. A s jejich erozí tak nutně dochází i k úpadku celé „tváře divadla“.

Přicházím proto s konceptem **uzavřeného týmu**, skládajícího se z úzké spolupráce uměleckého šéfa, dvou stálých angažovaných režisérů a dramaturgické sekce. Chci, aby domácí režiséři (včetně uměleckého šéfa) vytvořili v každé sezoně **většinu titulů** a aby svůj čas věnovali **důsledně práci pro Činohru ND**. Jen tak je možné plánovat, zacílit a vytvořit inscenace, které budou tvořit jistý celek. Jenom tak je možné udržet konzistentnost myšlení i celého provozu. Jenom tak lze kultivovat soubor, postavit jej znovu na nohy a hlouběji s ním pracovat. Jenom tak lze najít specifický umělecký jazyk a sjednotit styl. Jedině semknutý tým pravidelně se střídajících residenčních režisérů (plus řídký okruh pečlivě vybraných stálých režijních hostů) dokáže Činohře ND dát co, co jí podle mého v posledních letech schází - **jasný, čitelný, přehledný inscenační styl**. Může se jednat jen o omezené období, přesto by image divadla měla být v rámci domácí divadelní mapy zcela zřetelná; domnívám se, že systém řady hostujících režisérů působí destabilizačně na soubor, ale ve výsledku i na obraz divadla na veřejnosti.

Ke spolupráci jsem vyzval režiséra **MgA. Štěpána Pácla**. Pochází z mé režiséřské generace a velmi si ho osobnostně i profesně vážím. Má za sebou dlouhou řadu umělecky výrazných a kriticky i divácky úspěšných inscenací. Dvakrát získal Cenu Alfréda Radoka. Nyní vede soubor v ostravském Divadle Petra Bezruče. Cením si ho především pro silně vyvinutý cit pro práci s hercem a zároveň pro jeho přirozený instinkt k inscenování ve velkých divadelních prostorách. Při své tvorbě se cíleně věnuje znovuobjevování krásy klasických činoherních dramát a se stejnou intenzitou pracuje na inscenování textů zbrusu nových. Pokud jsem se označil za režiséra expresionistického, Štěpán Pácl je, troufám si říci, mým protipólem – je režisérem impresionistickým. Tento protiklad mi připadá nejenom správný, ale vlastně i nutný. Přináší další barvu. Věřím, že by byl velkým přínosem pro ND pro svou komunikativnost, spolehlivost a především starostlivost o herce a soubor.

3.3 Dramaturgický tým

Divadlo je zásadně a bez diskuse **týmová záležitost**. V tomto ohledu bych svůj důraz na tým rád rozšířil i na všechny umělecké spolupracovníky – zaměstnance divadla. Cítím potřebu pracovat na soudržnosti a zaujatosti všech zúčastněných, jde mi o to, aby se všichni umělci cítili integrální, využitou, naplněnou součástí Činohry ND, tak i vystupovali na veřejnosti a pro ND dýchali spolu se mnou. Snažím se svůj tým sestavit tak, aby byl pestrý, ale zároveň aby byl konzistentní.

Dramaturgický tým musí být ve vztahu k divadlu pracovně **angažovaný**, je nepochybné, že navzdory tomu, kolik aparátu má ND v administrativě k dispozici, dramaturgové by měli **víc pomáhat PR inscenací** a mít v tomto směru také zásadní slovo. Tím, že podpořím zaujetí dramaturgického týmu a jeho vliv na výslednou inscenaci, celý **umělecký provoz bude mnohem dostředivější** – směrem k výsledku i směrem k provozu. Během svého působení v ND pozoruji částečnou ztrátu vlivu dramaturgie, čemuž bych chtěl zabránit.

Hodlám zřídit pozici šéfdramaturga pro snazší komunikaci se skupinou dramaturgů, **konkrétní osobnosti jsem připraven presentovat při pohovoru.**

3.4 Okruh stálých spolupracovníků

I přesto, že je tento koncept postaven na souhře tří režisérů, kteří tzv. pokryjí valnou většinu premiér v sezoně a kteří „tvář divadla“ citlivě a osobitě zformují, je potřeba hledat i další stálé spolupracovníky, kteří nám v tomto úsilí pomohou.

Musí to být takoví **umělci, kteří vyznávají podobné umělecké hodnoty, jsou v provozu maximálně kooperativní a spolehliví** a kteří se především orientují na inscenování, jenž přísluší tomu kterému konkrétnímu prostoru, v němž Činohra ND působí.

Mezi režiséry, kteří se věnují velkým scénám a mají v této disciplíně silné výsledky, bych rád oslovil režisérský tandem **Skutr** (Martin Kukučka, Lukáš Trpišovský), **Jana Mikuláška, Martina Františáka, Mariana Amslera** a znovu bych pozval k hostování **Michala Dočekala**. Z režisérů experimentálnějších je to rozhodně **Jan Nebeský, Anna Petrželková, Petra Tejnorová, Jiří Adámek** a **Jiří Havelka**. Je též třeba pokračovat čas od času s oslovováním režisérů zahraničních.

4. HERECKÝ SOUBOR

Herecký soubor je největší investicí a devizou Činohry ND. Právě on je **výstupem** celého divadelního počínání. Vytvořit skvěle fungující soubor je prvním předpokladem k fungování celé instituce Činohry ND. Právě z tohoto důvodu je potřeba herci ND věnovat extrémně citlivou péči. Zároveň je naprosto nutné mít na něho i vysoké nároky.

Herec činohry ND musí být **silná vyzařující osobnost**. Musí být **technicky vybavený** pro hraní na velkém jevišti. Musí být **psychicky odolný**, zvládat stres a vypětí spojené s náročností provozu. Musí být **sebevědomý, spolehlivý, cílevědomý, pracovitý a měl by být angažovaný**, měl by se aktivně zajímat nejenom o dění v inscenaci, na které se podílí, ale i v celém souboru a v celé instituci Činohry ND, **včetně propagace!** Umělecký program Činohry ND by mu měl být vlastní stejně jako celému vedení a dramaturgickému týmu.

Přehlédneme-li současný soubor ND, je zcela zřejmé, že je potřeba herecký soubor **zeštíhlit a zefektivnit**. Je nutné se s některými herci rozloučit. Zároveň je nutné **přivést herce mladší generace**. V mužské části souboru chybí výrazně mladí herci do 25 let, nedostatek je i v sekci mezi 30 a 40 roky věku. V ženské části souboru chybí taktéž herečky do 25 let, zásadní nadbytek hereček je ve věku 35 – 45 let. Ženská část souboru potřebuje doplnit o herečku kolem 45 - 50 let se silným dramatickým vyzařováním. Některým hercům, kteří jsou již dlouho v důchodovém věku, je potřeba nabídnout tzv. **čestné hostování**.

Dramaturgii titulů je potřeba stavět s velkou pečlivostí na **rozvoj jednotlivých hereckých osobností**. Především u mladé generace je nutné hledat takové

příležitosti, které tento rozvoj umožňují. **Vedle toho, „co budeme hrát a proč“, je potřeba důsledněji zkoumat, „kdo to bude hrát a proč“** – a za takovým rozhodnutím musí vedení divadla stát. Jinými slovy, jde o to, vydat se cestou, která bude dobře složený soubor **správně a rovnovážně vytěžovat**.

Je nutné **posilovat správným úkolováním herecké sebevědomí** a technické dovednosti. Herec musí rozumět svým zadáním. Prací se stálými režiséry je potřeba zásadněji sjednocovat a citlivou péčí **kultivovat herecký styl**.

Domnívám se, že by bylo mnohem výhodnější a zdravější, kdyby byli **všichni herci disponovaní tak, že zvládnou velikou roli** a pak by se v jiné inscenaci objevili v roli střední. Zaprvé se tím eliminuje jakási šablonovitost obsazování a zároveň se tím projeví jistá dávka přirozené solidárnosti a služby. Chtěl bych se vyhnout stavu, kdy herec dlouhodobě očekává, že role konečně přijde, a ona stále nejde. Naopak menší a malé role bych bez obav obsazoval externisty.

Zásahy do souboru při každém nástupu nového uměleckého ředitele bývají značně bolestivé, ale je jasné, že jsou naprosto nezbytné. Když se takové změny neuskuteční razantně a ihned při nástupu do funkce, zpravidla se neuskuteční vůbec. **Je nutné být ve všech případech obzvláště citlivý** – každý má svůj životní příběh a historii působení v ND, což je potřebné vnímat a respektovat, zároveň je nutné si za svými postoji nekompromisně stát.

V neposlední řadě mi jde o to, aby takto prestižní, de facto „první“, soubor v zemi cítil jistá svá privilegia, ale i závazek. Ať si myslíme cokoliv, **angažmá v ND je pro herce něčím zcela výjimečným**, je to práce, která má mimořádný zvuk, ale je to i velké břemeno.

5. DALŠÍ ÚKOLY ČINOHRY ND

Kromě soustavné, kvalitní inscenační práce a práce se souborem vidím i řadu dalších, **díličích úkolů** Činohry ND, které k jejímu profilu nicméně nedílně patří. Uvědomuji si, že mnohé další se budou objevovat, ale v tuto chvíli se zaměřím na několik nejzřetelnějších.

5.1 Nová hra

Rád bych, aby se silný dramaturgický tým dále systematicky podílel na **obohacování českého repertoáru**. Česká hra je velké téma – dramaturgické lákadlo i divácká past. Neměli bychom rezignovat na úkol ND **pracovat na nových textech** a já chci tuto snahu aktivně podpořit.

Zároveň bych rád **posílil podíl dramaturgií** na inscenovaných titulech. Jsem si vědom někdejší éry ND, během níž tvořily dramaturgie podstatnou část repertoáru, domnívám se však, že to do značné míry souviselo s dobou (a také krizí dramatu, zejména českého), přesto nyní cítím čas nebát se hledat v prozaickém fondu české i světové literatury.

Za třetí věřím, že současní autoři dokážou **inovativním a tvůrčím způsobem pracovat i s klasickými dramaty**. Jinými slovy, rád bych se pokusil iniciovat to, co už je ve světovém divadle běžné – autor se chopí staré (v určitém ohledu neživotné) hry a nově ji „přepíše“ – jak to dělají Britové, Irové i Francouzi.

5.2 Diváci

5.2.1 Vzdělávací činnost

Domnívám se, že „edukativní“ činnost zní trochu vznešeně, ne-li odtažitě, přesto věřím, že máme usilovat o **spolupráci se školami různých stupňů** a vést dílny k jednotlivým vybraným inscenacím.

Vítám a **podporuji nově vzniklé tvůrčí dílny** pro mladé diváky, pro učitele a pedagogy SŠ a dílny scénografické, zabývající se vybranou inscenací. Díky těmto tvůrčím workshopům vychází Národní divadlo vstříc svým divákům a nabízí jim možnost ponořit se do tématu inscenace buď ještě před, anebo po jejím zhlédnutí. Cílem je přiblížit dramatické dílo „na vlastní kůži“, nastítnit jeho inscenační tradici i možnost současného pojetí. Jinými slovy, díky tomuto programu s divákem divadlo aktivně komunikuje.

Za svého druhu „vzdělávání“ považuji i **besedy s diváky po představení** – při vybraných reprízách znamená setkání s inscenátory mnoho i pro diváky i pro tým, navíc tato disciplína, stojící na pomezí PR, je v zahraničí dnes naprosto běžná. Kromě vytváření užšího vztahu s diváky jde samozřejmě i o kultivaci a řízenou (zcela počestnou!) manipulaci s publikem.

Rád bych do edukativních programů zapojil svůj dramaturgický tým, ať už formou **programů pro pedagogy středních škol**, tak i formou pravidelných **dramaturgických výkladů**, které by se odehrávaly před začátkem vybraných představení. Nemělo by jít o žádnou strohou akademickou přednášku, ale o poutavý a neotřelý úvod k vybranému představení. Inspiroval bych se nejen některými českými a moravskými divadly, ale také řadou evropských, zejména německých divadel. Dramaturgické úvody by byly míněny jako **nadstandardní součást servisu publiku** – pozornost, která má zpříjemnit i zatraktivnit návštěvu. Řadě diváků může nabízet nejen zábavný vhled do inkriminovaného díla, ale také klíč k porozumění výsledné inscenaci.

Valná většina mého týmu (včetně mě) pedagogicky působí na různých katedrách DAMU. Domnívám se, že **propojení ND a školy** na jakékoliv úrovni má smysl, už jen tím, že budoucím divadelníkům ukážeme provoz na této mimořádné scéně. Nejde jen o pravidelné návštěvy generálních zkoušek v rámci výuky, ale také publikační činnost v programech ND a konečně i možnost (neplacených) **asistencí a stáží v rámci inscenační činnosti ND** pro studenty všech oborů. Také tímto pak Činohra ND podává zprávu o své činnosti, která se mezi studenty snadno rozšíří.

5.2.2 Hledání nového diváka

Pominu-li specifický způsob „shánění“ publika na inscenace do HB ND, zůstává pro nás velkým úkolem posílit **otevřenost a atraktivitu inscenací Činohry pro nejširší diváckou obec**. Jinými slovy, podíl vstupenek prodaných tzv. na volnou kasu je tristně malý. Uvědomuji si problematickou situaci v době ne zcela zažehnané finanční krize, a zároveň plně podporuji hromadné náборы, bez nichž by naplnit takto velké prostory prostě nešlo: Není těžké si spočítat, že měsíční kapacita všech domů se podle počtu představení pohybuje někde mezi 18 a 22 tisíci. Zároveň ale musíme víc hledat mezi pražskými diváky, kteří si do ND navyknou **chodit pravidelně, i mezi studenty, kteří ztratí ostych** z velké instituce a pochopí, že právě zde mohou sledovat nejmodernější inscenační trendy bez obav z akademické nudy.

5.2.3 Divadlo jako otevřený prostor

S výše uvedeným souvisí i výše naznačené možnosti Nové scény. **Energie směřující k mimodivadelním aktivitám** by měla být realizována v tomto domě – při vědomí jeho potenciálu. Kromě již fungující kavárny je třeba navázat na systematickou **výstavní činnost** (i menších rozměrů) v prostoru mezaninu a zejména piazzety. Zároveň se nabízí možnost, o níž začal uvažovat už Michal Dočekal: vytvořit v přízemí NS knihkupectví, ediční činnost celého ND je neuvěřitelně bohatá a stále dosti neprodává sama sebe.

Další možnosti využití NS souvisí s personálními a finančními otázkami a dle nich by také měly být konkrétně řešeny, považuji je však za důležitou součást možných pravomocí uměleckého ředitele Činohry ND.

5.3 Divadelní klub

Mohlo by se to jevit jako banalita, ale banalita to není. K duchu soudržnosti – a taky ke zpříjemnění a do značné míry i k většímu komfortu (nikoli práce, ale těch nemnohých pauz v ní) slouží místo, kde se bude **soubor přirozeně setkávat**. Divadelní klub vytváří prostor pro každodenní dialog. Skutečnost, že tak významná instituce, jako je Činohra ND, v současné době nemá takto definovaný prostor, je překvapivá a silně bolestivá. Hercům chybí zázemí, jakési stmelující útočiště. Schází i v případě premiérových večerů – kvůli absenci divadelního klubu není prostor, kde by se úspěšná práce po oficiálních přípitcích důstojně oslavila. Víím, že se tato problematika intenzivně řeší, a pevně věřím, že se brzy nějaký prostor podaří zajistit. Pro hygienu souboru by to bylo velmi občerstvující.

5.4 Zahraniční spolupráce

Michal Dočekal rozvinul nadstandardní zahraniční vztahy s několika divadly v Evropě, během jeho šéfování se podařilo vyvézt řadu inscenací a řadu jich také přivést. V této činnosti bych chtěl aktivně pokračovat, navázat na ni a rozvíjet ji – domnívám se, že Činohra ND by měla **nejen vyjíždět k jednorázovým zájezdům**,

ale prosazovat se i na zahraničních festivalech. Může to sice přinášet (vzhledem k provozu na domácích scénách) řadu komplikací, nicméně reprezentace českého divadla v zahraničí zvyšuje prestiž scény (nehledě na možné ekonomické profity). Znovu bychom se měli pokusit o účast na Festivalu národních divadel v Koreji, na divadelním festivalu v Neapoli, na festivalu v Bogotě atd. V tomto ohledu budu uvažovat o možném personálním posílení v administrativní sekci, získáme-li **člověka s mezinárodními kontakty**, který bude naše inscenace jednak aktivně nabízet, a zároveň zvát vlivné zahraniční programery, podaří se jeho činnost ospravedlnit a potvrdit. Rádi bychom naše inscenace dostali i na program prestižního místního festivalu Divadlo (jako byla letos inscenace 1914 jeho pražským prologem).

Zahraníční spolupráce totiž kromě prestiže znamená i neustálý **kontakt se světovým kontextem** – v němž se má pohybovat divadlo jako celek, ale i jednotliví členové týmu a samozřejmě herci, pro něž představuje zahraniční zájezd možnost cenné profesní konfrontace.

6. EVALUACE

Nedílnou součástí umělecké práce je její **soustavné, systematické, průběžné hodnocení**.

Stojím zejména o **těsné vztahy s místní kritikou**. Chtěl bych vyzvat konkrétní kritické osobnosti, aby pravidelně sledovaly tvorbu Činohry ND a pak ji na neformální platformě analyzovaly – buď metodou souhrnného článku (jeho publikování bude v kompetenci autora, ale zároveň bychom ho pro účely Činohry ND využívali i my), nebo na pravidelných setkáních, buď po jednotlivých premiérách, nebo po větších časových úsecích. Chtěli bychom **oslovit lidi s nepředsudčným názorem na tvorbu Činohry ND** a také ty, kteří si uvědomují její výsadní (a zároveň komplikované) postavení v rámci českého divadla.

Chtěl bych posílit **kontakty na Slovensko**, kde má naše tvorba možnost rezonovat bez nutnosti překladu.

Další možnosti reflexe naší práce umožňuje personální napojení na DAMU, využili bychom možnosti **komunikovat se studenty** a vyslechnout si názory budoucích profesionálů.

Kromě toho budu samozřejmě trvat na **průběžné evaluaci**, kterou budu vyžadovat **od svého týmu** – otevřené prostředí pro živou reflexi a schopnost debatovat o dosažených výsledcích považuju za nedílnou součást společné práce. Schopnost dramaturgů reflektovat tvorbu Činohry ND bude, jak věřím, přetavena i v „hmotné“ výstupy – články, přednášky, účast na konferencích – ale to se zase dostávám jak do oblasti propagace, tak vzdělávání.

7. ZÁVĚR

Jsem připraven ujmout se funkce uměleckého ředitele Činohry ND s veškerou zodpovědností, která z této funkce vyplývá. Jsem připraven **investovat svůj čas a energii do intenzivní práce pro ND**. Jsem připraven zásadním způsobem **komunikovat a „prokrvovat žíly“**, zpřehledňovat jednotlivé cesty složitého provozu ND. Je mou velkou touhou budovat silné vztahy k tomuto jedinečnému prostoru a kontinuálně pracovat s „jeho“ lidmi. Je mou velkou touhou hledat jasný umělecký rukopis a rozhodovat se dle svého vkusu, inteligence a svědomí. A v neposlední řadě je mou velkou touhou vydat se na tuto cestu spolu s diváky, kteří nebudou vůči našemu vidění divadla a světa lhostejní.

PŘÍLOHA

ŽIVOTOPIS

MgA. Daniel Špinar

narozen: 7. 7. 1979 v Praze

web: danielspinar.cz

Vzdělání:

2003–2008	DAMU, obor činoherní režie (magisterský titul)
1998–2004	DAMU, obor činoherní herectví (magisterský titul)
1994–2000	střední hotelová škola (management a cestovní ruch)

Praxe:

od 2014	kmenový režisér Národního divadla v Praze
2010–2014	režisér na volné noze
2008–2010	kmenový režisér Divadla na Vinohradech
2002–2005	zakládající člen a režisér Divadla VALMET, o. s.

Stáže:

2006	intenzivní kurs studia a inscenování antického řeckého dramatu (Epidauros)
2003	herecký workshop Lecoqovy metody (Vic, Barcelona)

Ocenění:

2014	Cena Marka Ravenhilla za nejlepší inscenaci současného textu (Můj romantický příběh , Divadlo Petra Bezruče Ostrava)
2013	Cena Josefa Balvína v rámci Pražského divadelního festivalu německého jazyka (Kabaret Kafka , Divadlo Na zábradlí, Praha)
2010	Cena Alfréda Radoka v kategorii inscenace roku (inscenace Vojcek , Divadlo na Vinohradech)

- 2009** Cena Josefa Balvína v rámci Pražského divadelního festivalu německého jazyka (inscenace **Vojcek**, Divadlo na Vinohradech)
- 2006** Divácká cena festivalu Zlomvaz (inscenace **Homo '06**, DAMU)
- 2003** Cena časopisu REFLEX na festivalu Zlomvaz za herecký výkon (role: Tim, Mark Ravenhill: **Polaroidy**)

Jazyky:

angličtina (aktivně)
francouzština (pasivně)

Soupis režii:

- 2014** William Shakespeare: **Othello, benátský mouřenín**, Národní divadlo Praha, Stavovské divadlo, *premiéra 18. prosince*
- 2014** František Čáp, Václav Krška, Vojtěch Mixa: **Noční motýl**, Městské divadlo Kladno, *premiéra 17. října*
- 2014** bratři Čapkové: **Ze života hmyzu**, Národní divadlo Praha, *premiéra 5. a 6. června*
- 2014** David Adjmi: **Marie Antoinetta**, Městské divadlo Kladno, *česká premiéra 15. února*
- 2013** William Shakespeare: **Hamlet**, Švandovo divadlo, Praha, *premiéra 7. prosince*
- 2013** Vladimír Marek: **Salome Brut**, La Fabrika, Praha, *premiéra 11. listopadu*
- 2013** Daniel C. Jackson: **Můj romantický příběh**, Divadlo Petra Bezruče, Ostrava, *premiéra 27. září*
- 2013** Maupassant, Špinar: **Miláček**, Městské divadlo Kladno, *premiéra 10. května*
- 2013** Václav Havel: **Žebrácká opera**, Klicperovo divadlo, Hradec Králové, *premiéra 3. března*

- 2012 Daniel Špinar, Julius Zeyer: **Dresscode: Amis a Amil**, A Studio Rubín, Praha, *česká premiéra 18. prosince*
- 2012 Franz Kafka, Daniel Špinar: **Kabaret Kafka (Dopis Otcí)**, Národní divadlo Brno, Reduta, *česká premiéra 2. listopadu*
- 2012 Petr Kolečko: **Zakázané uvolnění**, A Studio Rubín, Praha, *česká premiéra 15. září*
- 2012 Lev Nikolajevič Tolstoj, Armin Petras: **Anna Karenina**, Národní divadlo Brno, Reduta, *premiéra 27. dubna*
- 2012 Alexandr Grin, Daniel Špinar: **Morgiana**, Klicperovo divadlo, Hradec Králové, *premiéra 3. března*
- 2011 bratři Mrštíkové, Petr Kolečko, Daniel Špinar: **Kauza Maryša**, A Studio Rubín, Praha, *česká premiéra 14. prosince*
- 2011 Choderlos de Laclos, Špinar: **Valmont**, Národní divadlo Brno, Reduta, *česká premiéra 4. listopadu*
- 2011 William Shakespeare: **Zkrocení zlé ženy**, Letní shakespearovské slavnosti, Praha, *premiéra 23. června*
- 2011 Nick Whitby, Ernst Lubitsch: **Být, či nebýt**, Národní divadlo, Praha, *česká premiéra 24. února*
- 2010 Eurípidés, Petr Kolečko, Daniel Špinar: **Kauza Médeia**, A Studio Rubín, Praha, *česká premiéra 5. prosince*
- 2010 Molière: **Lakomec**, Divadlo F. X. Šaldy, Liberec, *premiéra 22. října*
- 2010 Anton Pavlovič Čechov: **Racek**, Městské divadlo Kladno, *premiéra 5. června*
- 2010 Henrik Ibsen: **Heda Gablerová**, Švandovo divadlo na Smíchově, Praha, *premiéra 27. února*
- 2010 Friedrich Schiller: **Marie Stuartovna**, Divadlo na Vinohradech, Praha, *premiéra 8. ledna*
- 2009 Michail Jurijevič Lermontov: **Maškaráda**, Klicperovo divadlo, Hradec Králové, *premiéra 24. října*
- 2009 Zoltán Egressy: **Portugálie**, Středočeské divadlo Kladno, *premiéra 30. května*
- 2009 Oscar Wilde, Petr Kolečko, Daniel Špinar: **Kauza Salome**, A Studio Rubín, Praha, *česká premiéra 7. a 8. května*

- 2009 Georg Büchner: **Vojcek**, Divadlo na Vinohradech, Praha, premiéra 9. dubna
- 2009 Olja Muchinová: **Táňa, Táňa**, Divadlo Petra Bezruče, Ostrava, premiéra 23. ledna
- 2008 Mark Ravenhill: **Domeček pro buzničky**, Palác Akropolis a Divadlo Letí, Praha, česká premiéra 3. listopadu
- 2008 P.- A. C. Beaumarchais: **Figarova svatba**, Divadlo F. X. Šaldy, Liberec, premiéra 17. října
- 2008 William Shakespeare: **Zimní pohádka**, Klicperovo divadlo, Hradec Králové, premiéra 16. února
- 2007 Marguerite Durasová: **Anglická milenka**, Národní divadlo, Praha, česká premiéra 22. listopadu
- 2007 Fjodor Michailovič Dostojevskij, Daniel Špinar: **Bratři (Karamazovi)**, divadlo Disk, Praha, česká premiéra 27. září
- 2007 Egon Bondy: **Návštěva expertů**, součást projektu „**Bouda Bondy**“, Národní divadlo, Praha, česká premiéra 13. června
- 2006 Petr Kolečko: **Britney goes to heaven**, Divadlo Petra Bezruče, Ostrava, česká premiéra 29. září
- 2006 Jana Slouková, Daniel Špinar: **Homo '06**, DAMU (U32), Praha, součást dvojpředstavení „**Mužské záležitosti**“, česká premiéra 16. června
- 2005 Sofoklés: **Elektra**, Divadlo v Celetné, Praha, premiéra 21. února
- 2004 Hal Salwen, Daniel Špinar: **Zůstaň na lince!**, Divadlo v Celetné, Praha, česká premiéra 21. února
- 2002 Choderlos de Laclos, Daniel Špinar: **Valmet**, DAMU (U22), Praha, česká premiéra 15. května